

FAPTE DE CORUPȚIE ÎN SPORT

Budevici-Puiu Anatolie¹

Lungu Ecaterina²

^{1,2}Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova

Abstract. *The popularity of sports competitions among the population, significant financial investments and the ability to currently influence the country's image form a favorable environment for cases of corruption in the field of sport. In fact, corruption in sport has existed for about a hundred years, however, no universal way has yet been found to counter it. The problems are quite important, whether we refer to contractual matches, to tax evasion by clubs (especially by registering in offshore companies) or not transferring the activity of agents; facts and acts of harassment, in particular sexual harassment of young athletes and women, bribery, fraud, violence and blackmail in sports, arranging matches and handling sporting events, doping and illegal drug use, and food supplements. Particular importance in preventing and counteracting corruption in sport must be given to their identification and reporting to law enforcement agencies.*

Until recently, almost nothing was known about corruption in sport, but sport has no state borders, which is why it is necessary to develop a single international approach, namely the fight against corruption in this field.

Keywords: *corruption, sports, international sports organizations, Interpol, FIFA, IOC.*

Actualitatea și evoluția corupției. Evoluția corupției a cuprins aproape toate probele de sport. În ciuda dificultății de a demonstra trucarea meciurilor, în ultimii ani, agențiile de aplicare a legii, adesea cu participarea activă a organizațiilor neguvernamentale și a jurnaliștilor, au efectuat o serie de investigații de succes. De exemplu, în 2017, Europol, împreună cu agențiile de aplicare a legii spaniole, a lansat o anchetă asupra unui tenisman spaniol, sub suspiciunea de a organiza fixarea meciurilor, în urma căreia, în 2019, a fost dezvăluită o schemă care a fost pusă în aplicare de mai mulți ani de un grup infracțional armean, în care au fost implicați simultan 28 de jucători de tenis profesioniști din Spania (până în prezent, 15 dintre ei au fost deja urmăriți penal) [1, 3].

Un subiect aparte în comunicarea despre corupție este Mișcarea Olimpică. Sportul este o industrie uriașă și extrem de profitabilă (profitul anual al participanților este estimat la circa 145 de miliarde de dolari), în special fluxurile de numerar semnificative circulă prin organizații internaționale, precum FIFA și CIO. Cele mai scumpe evenimente sportive au loc în țările în curs de dezvoltare. Dacă Olimpiada de la Londra a costat 15-20 de miliarde de

dolari, atunci la Beijing - 40 de miliarde de dolari, iar la Sochi - 51 de miliarde de dolari [2].

Bugetul pentru Jocurile Olimpice de vară de la Rio este estimat la 14 miliarde de dolari - mult pentru Brazilia săracă. În același timp, din veniturile preconizate de 5 miliarde de dolari din vânzarea drepturilor, țara va primi doar 1,5 miliarde de dolari - restul va merge la CIO [2].

De fapt, corupția în sport există de aproximativ o sută de ani, totuși, nu s-a găsit încă o modalitate universală de a o învinge. Faptul că aceste nume au devenit aproape sinonime cu corupția spune multe despre situația din sport. Problemele sunt destul de importante, dacă facem trimitere la meciurile contractuale, la evaziunea fiscală realizată de către cluburi (în special prin înregistrarea în companii off-shore) sau netransferarea activității agenților.

Experții Transparency International, într-un raport privind corupția în domeniul sportului, au încercat nu numai să clasifice problemele, ci și să ofere recomandări specifice [4].

Printre acestea se numără separarea funcțiilor administrative și financiare ale organizațiilor sportive internaționale, alegerea prin vot deschis a conducerii acestora, accesul complet la informațiile despre finanțe și plăți, inclusiv de către statele membre, declarația veniturilor din administrare, participarea obligatorie a membrilor obișnuiți ai organizațiilor la luarea deciziilor.

Scopul cercetării constă în prezentarea unor cazuri de corupție din domeniul sportiv pentru a atrage atenția asupra faptului că este necesar ca fiecare actor implicat în activitățile de acest gen să recurgă la practici de bună credință, ce pot preveni, contracara sau dezvălui astfel de fapte săvârșite de persoanele interesate să-și suplinească veniturile într-un mod fraudulos, ilegal și într-un interval redus de timp.

Metodologia cercetării a fost centrată pe analiza literaturii de specialitate, metoda observației și interpretării datelor acumulate.

În general, ***corupția este combătută peste tot și în diverse moduri.***

În Canada, a fost înființat Centrul de Etică Sportivă, care tratează, printre altele, problemele arbitrajului părtinitor și instruirea arbitrilor. Aceste tipuri de comisii funcționează în SUA în cadrul mai multor federații „cu probleme” - în special, a patinajului. Eforturile lor au efecte remarcabile: nu au existat scandaluri de corupție de anvergură în sporturile olimpice americane de mult timp.

Cazuri de corupție în fotbal

Totul a devenit mult mai simplu și mai rău atunci când au fost puse în joc mari sume de bani în sport. Fotbalul iese în evidență. În zilele noastre, puțini oameni își aduc aminte că cel mai bun fotbalist al Cupei Mondiale din 1982, Paolo Rossi, a ajuns în Spania după ce a făcut doi ani de închisoare. Atacantul din Perugia a mers la închisoare când s-a dovedit că el, împreună cu alți jucători de fotbal celebri, au participat la un lot de sport extrem de popular în Italia. Organizatorii săi le-au spus jucătorilor ce scor ar dori să obțină în meciul următor, iar pentru o taxă mare de bani, fotbaliștii au urmat instrucțiunile, respectiv nu au marcat goluri. De asemenea, putem exemplifica și cazul echipei „Milano”, ce a luat parte la fraude îndoielnice la mijlocul anilor '80 și al cărei proprietar a intrat în viziunea agențiilor de aplicare a legii. Astfel, echipa a fost pedepsită prin transferul său în Seria B, după care totuși a fost preluată de Silvio Berlusconi, ajungând în prezent un club puternic la nivel mondial [5].

Creșterea corupției în fotbalul european a revenit în anii 1990, perioadă considerată era decolării sale comerciale. În mai 1993, jucătorul francez de fotbal „Valenciennes”, Jacques Glassman, a declarat că reprezentanții „Olimpique” din Marsilia, cu care echipa sa a jucat în campionat, au încercat să-l mituiască împreună cu mai mulți parteneri. Astfel, a început o anchetă, în timpul căreia s-a dovedit că președintele de la Marsilia, Bernard Tapie, a creat un sistem funcțional de luare de mită de către rivalii lor - atât în meciurile campionatului național, cât și în cele internaționale. Este adevărat, că demonstrarea acestei fapte (darea de mită altor echipe) a fost foarte dificilă. Cu toate acestea, mita jucătorilor valenciani a fost confirmată, iar Tapie a intrat în închisoare timp de opt luni în 1997. Glassman a avut și el un moment greu: pentru această revelație a sa jucătorul de fotbal a fost scos din echipa principală a clubului, iar relațiile sale cu conducerea fotbalului francez s-au deteriorat brusc [1, 6].

În septembrie 1994, „Dinamo” Tbilisi a fost eliminată din Cupa UEFA și a fost descalificată pentru un an pentru că a încercat să dea mită de 5.000 de dolari unui arbitru turc care a arbitrat meciul clubului cu Glentoranul din Irlanda de Nord. La rândul lor, georgienii au susținut că acești bani au fost oferiți arbitrului doar ca o compensație pentru călătorii, mese și cazare la hotel [6].

Un scandal de proporții s-a produs un an mai târziu în lumea fotbalului internațional, reputatul arbitru spaniol Antonio Lopez Nieto a venit la Kiev pentru a arbitra meciul Ligii Campionilor dintre dinamoviștii locali și „Panathinaikos” grecesc. La 13 septembrie 1995, în ajunul partidei, Lopez Nieto a informat reprezentantul UEFA despre încercarea de a i se acorda mită. Potrivit spaniolului, directorul general al clubului ucrainean Vasily Babeychuk și un membru al consiliului dinamovist Igor Surkis i-au oferit mită de 50 de mii de dolari, precum și mai multe haine de blană. Potrivit echipei „Dinamo”, Lopez Nieto a ajuns la Kiev pe 12 septembrie și a solicitat reprezentanților „Dinamo” care îl însoțesc să se sfătuiască de unde să cumpere produse din blană. Spaniolului i-a fost recomandată una dintre companiile comerciale. Arbitrul a avut grijă de două paltoane de blană - „pentru mamă și pentru soție”, doi asistenți ai lui Nieto - unul o dată și apoi altul – au cumpărat patru pălării de blană. În ziua meciului, când spaniolul a văzut un cec ce reprezenta contravaloarea blănurilor, el a spus exasperat: „Deoarece ați băgat astfel de bani, nu avem nevoie de haine sau de suveniruri.” Ulterior, tocmai acest document, în urma verificării a devenit principala dovadă materială a funcționarilor UEFA.

Kievienii, precum și echipa din Tbilisi, nu au fost crezuți. Astfel, echipa „Dinamo” a fost descalificată timp de trei ani, dar un an mai târziu a beneficiat de o amnistie, ceea ce i-a permis să participe la Liga Campionilor [1].

În decembrie 1996, foștii lideri portughezi ai echipei „Porto” au menționat că i-au dat arbitrului român Ion Igna suma de 35.000 de dolari, pentru a-și asigura victoria în meciul semifinalei Cupei Cupelor. UEFA nu a inițiat o anchetă pentru acest acord. Dar în martie 1997, UEFA a pedepsit cu descalificarea pe toată durata vieții arbitrul elvețian Kurt Roethlisberger, care a extorcat 68,6 mii de dolari de la elvețianul Grasshopper, pe care intenționa să-i împartă cu arbitrul belarus Vadim Zhuk, ce arbitra meciul Ligii Campionilor din 30 octombrie 1996 [1, 3].

Acestea sunt doar cele mai notabile cazuri. De câteva ori, din cauza investigațiilor de corupție, campionatele de fotbal au fost întrerupte în Brazilia și Argentina, Armenia și Columbia.

Fotbalul este departe de a fi singurul sport unde înflorește corupția. Poate că în alte probe de sport nu este atât de vizibilă, deoarece ar fi în joc sume mai mici.

În 1999, toată America a discutat despre procesul în care principalul acuzat a fost președintele Federației Internaționale de Box (IBF) Robert Lee, una dintre cele trei organizații de frunte care controlează boxul profesional. S-a dovedit că acesta vindea locuri în clasament. De exemplu, în 1998, el a primit 25 de mii de dolari de la compania de promovare a evenimentului principal pentru ca Fernando Vargas să treacă de pe poziția a cincea în clasament chiar pe primul loc. În total, 23 de boxeri au folosit serviciile lui Lee, acesta câștigând din vânzarea ratingului cel puțin 100 de mii de dolari [1, 5].

Mai recent, cunoscutul manager de box Bobby Mitchell a fost arestat, fiind închis. Astfel, s-a dovedit că unii dintre boxerii săi au intrat în ring cu un singur scop - să cadă la timp și să ofere o oportunitate de a avansa în clasament unui adversar care, bineînțeles, a plătit pentru „knockout-uri”. Mitchell a distrus abilitățile de actorie slabe ale unuia dintre boxeri, Thomas Williams în meciul împotriva lui Richie Melito, ce a simulat căderea într-o modalitate prea sinceră chiar în capitala boxului - Las Vegas [1, 5].

Este clar că există mult mai multe cazuri de luare de mită în sporturile comerciale.

De exemplu, la Jocurile Asiatice din 1998 de la Bangkok, echipa națională chineză de tenis de masă a fost asediată de donatori de mită. Chinezii mândri au respins propunerile și i-au adus acolo unde trebuie.

O altă sursă a declarat că la Jocurile Olimpice de la Sydney, a fost posibil să „elimine” a patra medalie de aur pentru Alexandr Karelin: rezultatul meciului său final egal cu americanul Rulon Gardner care a fost, de fapt, declarat câștigător. Totuși rușii nu au îndrăznit să acționeze prea dur.

Un subiect separat în conversația despre corupție este **Mișcarea Olimpică**.

În 1991, Robert Helmick, membru al **Comitetului Olimpic Internațional (CIO)** din Statele Unite, și-a dat demisia din cauza acuzațiilor de relații cu foști parteneri de afaceri.

De asemenea, un real scandal s-a produs în 1998, când cel mai vechi membru al CIO, Mark Hodler, a dezvăluit o serie de dovezi ale unei mite în organizație. Conform informațiilor lui Hodler, unii membri au luat mită, bani „vii”, cadouri valoroase și prostituate. Totodată, șeful Comitetului Olimpic rus, Vitaly Smirnov, a fost, de asemenea, suspectat de ceilalți 13 oficiali, dar a fost acuzat de acest lucru după o anchetă internă, iar rezultatele au fost eliminate. Șase funcționari și-au pierdut calitatea de membru al CIO - Jean-Claude Ganga

din Congo, Zeina El-Abdin Ahmed Abdel Ghadir din Sudan, Lamine Keita din Mali, Charles Mukora din Kenya, Augustin Arroyo din Ecuador și Sergio Santander din Chile. De exemplu, Ganga, datorită poziției sale, a câștigat în liniște 270 de mii de dolari [1].

În același an, fostul președinte al Anderlecht-ului belgian, Konstant van den Stock, a afirmat că și clubul său a dat mita în 1984 unui arbitru al meciului din semifinala Cupei UEFA (Anderlecht - Pădurea Nottingham). Astfel, britanicul a câștigat apoi primul meci cu scorul de 2:0, dar arbitrul spaniol Gurusetta Muro, primind mită de 1 milion de franci belgieni (27 mii de dolari), a asigurat Bruxelles-ul într-un meci de retur, organizat la 25 aprilie 1984, cu un scor de 3:0. Anderlecht a ajuns în finală. UEFA pentru un sezon a suspendat echipa belgiană de la participarea la competiții europene. S-a dovedit imposibil de aplicat sancțiuni arbitrului Muro, întrucât în 1987 el a murit într-un accident de mașină.

La scurt timp, liderii comitetului de organizare a Jocurilor Olimpice de la Salt Lake City au comis o serie de nereguli financiare grave. Colegii lor, care au organizat ediția anterioară la Nagano, în timp ce se onora deschiderea manifestărilor competiționale de către primarul orașului, au ars toate cele 90 de volume ale raportului referitor la activitățile lor financiare, evitându-se fel tragerea la răspundere a persoanelor responsabile. De atunci, membrilor CIO li se interzice strict să primească cadouri sub orice formă, iar activitatea comitetelor de organizare a devenit cât se poate de transparentă. Mai mult, Dick Pound, care a ocupat funcția de vicepreședinte al comisiei la sfârșitul anilor '90, a publicat un raport imens, în care a prezentat acțiunile ilegale în cadrul Mișcării Olimpice și a condus personal lupta împotriva corupției. După cum se știe, imediat după aceasta, el a fost transferat la **lupta împotriva dopajului**. În cartea sa „Circus Maximus”, Andrew Zimbalist, un lider de specialitate în economia sportului și autorul unuia dintre capitolele raportului, spune că, de fapt, componenta corupției este deosebit de semnificativă în țările în curs de dezvoltare [3].

Acest lucru se reflectă pe deplin în cuvintele fostului secretar general al FIFA Jerome Walcke (demis în ianuarie) - „cu cât există mai puțină democrație în țară, cu atât mai bine pentru pregătirea Cupei Mondiale”, a spus el în 2013, când a fost pregătită Cupa Mondială din 2014 în Brazilia.

Ancheta corupției FIFA a condus deja la mai multe arestări, la demisia și descalificarea liderilor de fotbal din lume și a celor europeni și, probabil, la o reforma pe scară largă a asociației pe care noul președinte va trebui să o conducă. Rezultatul pozitiv al acestor investigații va fi reforma asociațiilor internaționale și elaborarea unor reguli mai stricte și transparente pentru activitatea sportivă în toate domeniile. Acest lucru va fi destul de actual în contextul tendinței moderne de dezlocalizare a economiei mondiale [5].

La Viena, la Conferința statelor - părți la Convenția ONU împotriva corupției, a avut loc o masă rotundă privind corupția în sport. Înainte de adoptarea rezoluției, reprezentanții Comitetului Olimpic, ai FIFA și ai altor organizații neguvernamentale au remarcat noutatea relativă a problemei corupției în sport și cunoștințele ineficace despre acest fenomen. Majoritatea participanților la eveniment au discutat despre principalele tendințe de corupție în sport și au menționat de mai multe ori Federația Rusă.

Fără autoritate de anchetă, așadar, Friedrich Martens, un reprezentant al Comitetului Olimpic Internațional, a remarcat că *acum 5 ani nu se știa aproape nimic despre corupția din sport*. El a menționat, de asemenea, că *sportul nu are frontiere de stat, este necesar să se dezvolte o singură abordare internațională a luptei împotriva corupției în acest domeniu*.

De asemenea, el a subliniat că standardele uniforme ar trebui elaborate atât pentru Comitetul Internațional Olimpic, cât și pentru toate organizațiile sportive importante. Martens a afirmat că sportul în sine este capabil să asigure prevenirea corupției, dar pentru aceasta nu are suficientă autoritate de a investiga astfel de crime. Prin urmare, este necesar să se implice autoritățile de aplicare a legii ale statelor și Interpolul în acest proces, cu care Comitetul Internațional Olimpic trebuie să coopereze în mod activ.

Reprezentantul Germaniei, Andreas Kranich, a raportat că doar în ultimul an au fost înregistrate 3.200 de cazuri de manipulare în sport, ceea ce a însumat mai mult de 1% din observația totală.

Friedrich Martens, director general al „Sportradar” a menționat că, în același timp, 214 fapte de abuz în sport au fost stabilite și acesta este doar vârful aisbergului. Potrivit CIO, multe încălcări au fost înregistrate și în Moldova. Cristina Iovu este o halterofilă de talie mondială din Republica Moldova, specializată în ridicarea greutăților la categoria de 53 kg. În 2012 a devenit campioană mondială la proba respectivă și a fost purtătoarea

drapelului țării la Jocurile Olimpice de vară din 2012 de la Londra. Sportiva Cristina Iovu, medaliată cu bronz la Campionatele Mondiale de haltere din Așgabat (Turkmenistan), din luna noiembrie, la stilul aruncat, la categoria 55 de kilograme, a fost suspendată provizoriu pentru încălcarea Codului antidoping, informează Federația Internațională de Haltere (IWF).

În vârstă de 26 de ani, sportiva născută la Chișinău, care a mai concurat pentru Republica Moldova și Azerbaidjan, riscă suspendarea pe viață, deoarece a mai fost depistată pozitiv cu testosteron, la JO din 2012 (la reanalizarea probei, în 2016), când a concurat pentru Moldova și cu oxandrolon (steroid anabolic), la un test antidoping efectuat în afara competiției, în 2013. Ea a fost suspendată doi ani, în 2013, după ce alesese să concureze pentru Azerbaidjan, și încă doi ani, în 2016. Această ultimă suspendare i-a expirat la 22 iulie 2016.

Ca parte a luptei internaționale împotriva corupției din domeniul sportului, trebuie menționat rolul și contribuția Organizației Internaționale a Poliției Criminale (Interpol), care în rapoartele sale publică anumite informații despre activitatea desfășurată în zona specificată [6].

Comunitatea sportivă globală se confruntă cu o creștere a cazurilor de manipulare a meciurilor, a incidentelor și a acuzațiilor de corupție, așa cum s-a menționat anterior. Tot mai multe grupuri de crimă organizată sunt implicate în corupția din sport și meciuri trucate la scară masivă. Aceste crime trec granițele internaționale și generează profituri uriașe, care sunt apoi canalizate către alte activități ilegale. Conform evaluării fondurilor care trec prin casele de pariuri ilegale, sunt de sute de milioane de euro pe an. Rețelele de internet pentru jocurile de noroc au făcut mai accesibilă plasarea pariurilor pe meciuri din orice loc al lumii.

În legătură cu aceste probleme, la nivel global se poate identifica programul creat de Interpol „Sportul corect” în scopul prevenirii meciurilor trucate și a pariurilor ilegale. Astfel, Interpol și Comitetul Olimpic Internațional identifică și rezolvă împreună problemele, inclusiv dopajul, aranjarea meciurilor și pariuri ilegale la evenimente sportive, corupția arbitrilor și a jucătorilor [6].

Combaterea corupției prevede activități ale organelor guvernamentale, autorităților locale, instituțiilor, organizațiilor și persoanelor fizice din societatea civilă în cadrul exercitării competenței lor de putere pentru a:

a) preveni corupția, inclusiv pentru a identifica și elimina ulterior cauzele corupției (prevenirea corupției);

b) identifica, preveni, suprima, dezvălui și investiga infracțiuni de corupție (lupta împotriva corupției);

c) reduce la minimum și (sau) elimina consecințele corupției.

Convenția Consiliului Europei împotriva manipulării competițiilor sportive prevede acorduri intenționate, acțiuni sau omisiuni vizate pentru a modifica în mod necorespunzător rezultatul sau cursul competiției pentru eliminarea completă sau parțială a inerentului: imprevizibilitatea în competiția sportivă pentru a se asigura un avantaj impropriu pentru tine sau pentru ceilalți.

Concluzionând, putem menționa că marea problemă este absența în majoritatea țărilor a unei legislații speciale privind prevenirea corupției în sport. În același timp, Rusia, prin articolul 184 din Codul penal, definește fapta de corupție ca fiind „influență ilegală asupra rezultatului unei competiții sportive oficiale sau a unei competiții comerciale spectaculoase”.

Trebuie menționat că numai activitatea coordonată a tuturor statelor, diverse forme de cooperare, bazate pe asistență reciprocă și încredere, vor permite realizarea serioasă a luptei împotriva corupției în domeniul sportului, care, la rândul său, va contribui la obținerea unor rezultate notorii ale sportivilor din întreaga lume, bazate pe onestitate și transparență în modalitățile și mijloacele lor de realizare.

Referințe bibliografice:

1. <https://www.vedomosti.ru/opinion/articles/2016/02/24/631179-korrupsiya-sporte>
2. <https://cyberleninka.ru/article/n/mezhdunarodnye-aspekty-protivodeystviya-korrupsii-v-sporte>
3. <https://inoproport.ru/post/24048-korrupsiya-v-sporte-i-litsemiye-mok-al-ternativnyy-vzglyad-na-otstraneniye-rossii>
4. <https://www.businessintegrity.ro/sites/default/files/fileuploads/newsletter/77%20-%20Coruptia%20in%20sport.pdf>
5. <https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/society/20110624STO22594/coruptia-in-ofsaid>
6. <https://sportwhistle.eu/existing-needs-and-challenges/?lang=ro>